

Demografisk analys: Barn, föräldrar och separationer

2013:1

BE0701

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	2
0.1	Ämnesområde	2
0.2	Statistikområde	2
0.3	SOS-klassificering	2
0.4	Statistikansvarig	2
0.5	Statistikproducent	2
0.6	Uppgiftsskyldighet	2
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
0.8	Gallringsföreskrifter	3
0.9	EU-reglering	3
0.10	Syfte och historik	3
0.11	Statistikanvändning	4
0.12	Uppläggning och genomförande	4
0.13	Internationell rapportering	4
0.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
1	Översikt	5
1.1	Observationsstorheter	5
1.2	Statistiska målstorheter	5
1.3	Utflöden: statistik och mikrodata	6
1.4	Dokumentation och metadata	6
2	Uppgiftsinsamling	7
2.1	Ram och ramförfarande	7
2.2	Urvalsförfarande	7
2.3	Mätinstrument	7
2.4	Insamlingsförfarande	7
2.5	Databeredning	7
3	Statistisk bearbetning och redovisning.....	11
3.1	Skattningar: antaganden och beräkningsformler	11
3.2	Redovisningsförfaranden	11
4	Slutliga observationsregister	12
4.1	Produktionsversioner	12
4.2	Arkiveringsversioner	12
4.3	Erfarenheter från senaste undersökningsomgången	12

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Ämnesområde:

Befolkning

0.2 Statistikområde

Statistikområde:

Befolkningsframskrivningar

0.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS):

Nej

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation:

Statistiska centralbyrån

Postadress:

Box 24 300, 104 51 Stockholm

Besöksadress:

Karlavägen 100, Stockholm

Kontaktperson:

Lotta Persson

Telefon:

08-506 94 211

Telefax:

08-506 94 772

E-post:

demografi@scb.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation:

Statistiska centralbyrån

Postadress:

Box 24 300, 104 51 Stockholm

Besöksadress:

Karlavägen 100, Stockholm

Kontaktperson:

Karin Lundström, Johan Tollebrant

Telefon:

08-506 94 187, 08-506 94 996

Telefax:

08-506 94 772

E-post:

demografi@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Studier inom demografisk analys baseras till stor del på uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB), som i sin tur bygger på uppgifter som Skatteverket levererar från folkbokföringen. Många av de variabler som används i analyserna används även i befolkningsstatistiken och enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS 2001:100, ska Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för befolkningsstatistiken till SCB.

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

0.8 Gallringsföreskrifter

Grunduppgifterna hämtas från redan befintliga register på SCB. Datamaterialet har sammanställts särskilt för denna rapport och personuppgifterna gallras så fort resultaten tagits fram.

0.9 EU-reglering

Den demografiska analysen över *Barn, föräldrar och separationer* berörs inte direkt av någon EU-reglering. Indirekt berörs den eftersom grundmaterialet från befolkningsstatistiken är EU-reglerad. För mer information, se *Beskrivning av statistiken* för befolkningsstatistiken, www.scb.se/be0101.

0.10 Syfte och historik

Syftet med rapporten är att beskriva utvecklingen av andelen barn vars föräldrar separerar och försöka förklara vad den beror på. Syftet är även att studera skillnaden mellan olika grupper av barn som bor med båda sina föräldrar. Rapporten är en *Demografisk analys*, www.scb.se/be0701. Syftet med demografiska analyser är att analysera och beskriva utvecklingen när det gäller fruktsamhet, dödlighet och migration, att ge underlag för de antaganden som ligger till grund för de årliga befolkningsframskrivningarna (se *Befolkningsframskrivningar*, www.scb.se/be0401) samt att analysera och beskriva parbildning och separationer.

Analysen av befolkningsutvecklingen har i princip gjorts sedan befolkningsstatistiken startade 1749. I samband med den stora utvandringen till Amerika gjordes en omfattande emigrationsutredning. *Krisen i befolkningsfrågan* på 1930-talet är ett annat exempel på när analys av befolkningsutvecklingen var högaktuell. SCB har länge haft i uppgift att löpande analysera befolkningsutvecklingen och att göra specialundersökningar inom befolkningsområdet. Sedan 1986 publiceras analyserna i serien *Demografiska rapporter*.

0.11 Statistikanvändning

Demografisk analys har en bred grupp av externa användare, där regeringen, statliga myndigheter, kommuner och landsting är huvudanvändarna. Rapporterna används också av media, studerande och allmänhet för att få ökad kunskap om demografiska utvecklingstrender i samhället.

0.12 Uppläggning och genomförande

I rapporten studeras alla barn, 0–17 år, som bor med båda sina ursprungliga föräldrar, antingen biologiska eller adoptivföräldrar. Syftet är att se hur stor andel per år som är med om att deras föräldrar separerar någon gång under åren 1999–2011. Det datamaterial som används i rapporten utgår från uppgifter från flera av SCB:s totalräknade register. Framförallt kommer materialet från registret som tagits fram för Barn- och familjestatistiken (LE0102) men uppgifter har även hämtats från Registret över totalbefolkningen (RTB), Flergenerationsregistret och databasen STATIV.

I rapporten beskrivs hur stor andel av barnen vars föräldrar separerat under respektive år uppdelat på ett flertal faktorer som tidigare visat sig ha ett samband med benägenheten att separera. Även hur stor andel av barnen som ingår i varje grupp studeras. Det görs även en logistisk regression där hänsyn tas till samma faktorer för att förklara vad upp- och nedgångarna under 2000-talet beror på, referensåret är då 2011.

0.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

0.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Detta är inte relevant eftersom rapporten *Barn, föräldrar och separationer* är en engångsrapport.

1 Översikt

1.1 Observationsstorheter

Observationsstorheter som ingår är alla barn i Sverige, 0–17 år, som bor med båda sina ursprungliga föräldrar, antingen biologiska eller adoptiv-föräldrar samt deras föräldrar under perioden 1999–2011.

Barnen följs upp i slutet av varje år för att se om deras föräldrar har separerat eller inte. I rapporten studeras hur stor andel av barnen vars föräldrar separerat under respektive år. Även hur stor andel av barnen som ingår i varje grupp studeras.

1.2 Statistiska målstorheter

Objektgrupp		Variabel	Mått
Population	Indelning i redovisningsgrupper		
Barn 0–17 år som bor med båda sina ursprungliga föräldrar	Antal hemmaboende syskon (inga syskon, ett syskon, två syskon och tre eller fler syskon) ¹	Barn 0–17 år	Antal
	Barnets och föräldrarnas födelseland ²	Barn som upplevt en separation	Andel
	Barnets ålder ³		Odds kvoter
	Familjetyp (gifta föräldrar eller ej gifta föräldrar)		
	Föräldrarnas högsta utbildningsnivå (förgymnasial, gymnasial eller eftergymnasial)		
	Föräldrarnas sysselsättningsstatus ⁴ (båda föräldrarna sysselsatta, endast pappa sysselsatt, endast mamma sysselsatt eller ingen förälder sysselsatt)		
	Kommungrupp (storstäder, förorter, större städer, övriga kommuner)		
	Län		
	Mammans ålder vid barnets födelse (fem grupper)		
	Pappans ålder vid barnets födelse (fem grupper)		

- 1) Avser hur många syskon som var folkbokförda på samma fastighet som barnet i början av respektive år.
- 2) Delas upp på de fem grupperna: inrikes född med två inrikes födda föräldrar, inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder, inrikes född med två utrikes födda föräldrar, utrikes född och adopterad utrikes född.
- 3) Avser barnets ålder i början av respektive år.
- 4) Uppgifter om förvärvsarbete är hämtade från SCB:s registerbaserade sysselsättningsstatistik och avser november månad föregående år. Som icke-förvärvsarbete räknas personer som arbetat mindre än en timme i veckan under november månad. Att inte förvärvsarbete behöver inte betyda att föräldern är arbetslös, utan kan även innebära att de till exempel studerar, är pensionär, får sjukersättning eller får aktivitetsersättning.

1.3 Utflöden: statistik och mikrodata

Statistiken presenteras i tabeller och diagram med analyserande text.

Avsnitt 1.2 *Statistiska målstorheter* visar översiktligt vilken statistik som publiceras. Mikrodata som ligger till grund för statistiken gallras så snart statistiken är framtagen.

1.4 Dokumentation och metadata

Statistiken är dokumenterad enligt SCB:s dokumentationssystem.

Framställningen av statistiken beskrivs i *SCBDOK* (innevarande dokument). Statistikens kvalitet beskrivs i *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Statistikens framställning och kvalitet beskrivs också i avsnittet *Fakta om statistiken* i rapporten *Barn, föräldrar och separationer (Demografiska rapporter 2013:1)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

2 Uppgiftsinsamling

2.1 Ram och ramförfarande

I rampopulationen ingår de barn mellan 0–17 år som bor med båda sina ursprungliga föräldrar, antingen biologiska eller adoptivföräldrar, i början av året under perioden 1999–2011.

2.2 Urvalsförfarande

Statistiken bygger på en totalräknad undersökning.

2.3 Mätinstrument

Statistiken använder befintliga statistikregister som mätinstrument, se avsnitt 2.4 *Insamlingsförfarande*. Dessa register bygger i sin tur på administrativa data från Skatteverket.

2.4 Insamlingsförfarande

För denna undersökning har ingen egen insamling gjorts utan data har sammanställts från följande befintliga register på SCB:

- Registret över totalbefolkningen (RTB)
- Barnregistret
- STATIV

2.5 Databeredning

Databeredning för grunddata

Den databeredning som görs innan statistiken kan framställas sker dels vid skapandet av de statistikregister som ingår i undersökningen (se avsnitt 2.4 *Insamlingsförfarande*) och dels för att skapa nya specifika variabler för denna undersökning.

Nedan anges vilka uppgifter som hämtas från respektive register samt kort om hur dessa register har skapats.

Registret över totalbefolkningen (RTB)

Sedan 1968 finns vid SCB Registret över totalbefolkningen (RTB). Registret är ett utdrag ur folkbokföringsregistret som Skatteverket ansvarar för.

Dataregistrering sker vid de lokala skattekontoren. Då uppgifterna bereds, dataregistreras och bearbetas inom folkbokföringen genomförs både manuella och maskinella kontroller som kan ge upphov till rättelser och korrigeringar. När uppgifterna aviserats till SCB granskas de i de olika

skeden av bearbetningar som görs innan de godkänns för inläggning i SCB:s register.

Från RTB har uppgift om barnets familjeställning hämtats för åren 1999–2001 för att kunna få ut endast de barn som bor med båda sina biologiska föräldrar.

Barnregistret

Sedan 1999 finns vid SCB Barnregistret. Registret sammanställs genom att hämta indatamaterial från Registret över totalbefolkningen och Geografidatabasen. Registret används för att belysa barn och deras familjesituationer. I registret knyts syskon och föräldrar till barnen.

De uppgifter som hämtats från Barnregistret är barnets ålder, mammans ålder, pappans ålder, barnets födelseland, mammans födelseland, pappans födelseland, folkbokföringskommun, folkbokföringslän, antal hemmaboende syskon, familjetyp samt eventuell separation bland föräldrarna.

STATIV

Databasen STATIV är en longitudinell individdatabas avsedd i huvudsak för att användas för studier kring integration. De uppgifter som hämtats från STATIV är mammans utbildningsnivå, pappans utbildningsnivå, mammans sysselsättningsstatus samt pappans sysselsättningsstatus. Dessa uppgifter är till STATIV hämtade från Utbildningsregistret och Sysselsättningsregistret som båda är SCB-register.

Databeredning av nya variabler

Vid framställningen av datamaterialet har ytterligare bearbetningar gjorts. Nedan beskrivs de antaganden och bearbetningar som görs för variabler som ingår i datamaterialet.

Antal hemmaboende syskon

Antal hemmaboende syskon har grupperats efter inga syskon, ett syskon, två syskon och tre eller fler syskon.

Barnets och föräldrarnas födelseland

Barnen har grupperats i fem grupper efter om barnet, mamman och pappan är inrikes eller utrikes född. Uppdelning görs även efter om barnet är adopterat. De fem grupperna är: inrikes född med två inrikes födda föräldrar, inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder, inrikes född med två utrikes födda föräldrar, utrikes född och adopterad utrikes född.

Barnets ålder

Barnen har grupperats i tre grupper efter ålder respektive år. De tre grupperna är: 0–5 år, 6–12 år samt 13–17 år.

Föräldrarnas högsta utbildningsnivå

Föräldrarnas utbildningsnivå har grupperats i tre grupper: förgymnasial utbildningsnivå, gymnasial utbildningsnivå och eftergymnasial utbildningsnivå. Det är den förälder med högst utbildningsnivå som redovisas.

För en del föräldrar saknas uppgift om utbildningsnivå. Om uppgift saknas för båda föräldrarna ingår de inte i de redovisade tabellerna och diagrammen. I tabellen nedan redovisas för hur många barn uppgift saknas för båda föräldrarnas utbildningsnivå respektive år.

Antal barn 0–17 år med föräldrar där båda saknar uppgift om utbildningsnivå. 1999–2011

År	Totalt antal barn	Antal barn som upplevt en separation
1999	8 544	310
2000	5 821	200
2001	5 212	231
2002	5 221	225
2003	4 226	141
2004	4 489	181
2005	4 348	180
2006	4 325	194
2007	6 008	197
2008	5 058	167
2009	5 383	176
2010	5 429	177
2011	5 135	146

Föräldrarnas sysselsättningsstatus

Föräldrarnas sysselsättningsstatus har grupperats efter båda föräldrarna sysselsatta, endast pappa sysselsatt, endast mamma sysselsatt eller ingen förälder sysselsatt.

Kommungrupp

Denna indelning bygger på Sveriges Kommuner och Landstings uppdelning från 2011. Denna regionala indelning är ett sätt att förenkla redovisningen av de 290 enskilda kommunerna. Kommunerna är där indelade i 10 grupper efter vissa strukturella egenskaper som bland annat befolkningsstorlek, pendlingsmönster och näringslivsstruktur.

I denna rapport används endast vissa av dessa grupper. Storstäder, förorter och större städer redovisas enskilt medan övriga grupper har slagits ihop till en grupp, övriga kommuner. I övriga kommuner ingår förortskommuner till större städer, pendlingskommuner, turism- och besöksnäringskommuner, varuproducerande kommuner, glesbygdskommuner, kommuner i tätbefolkad region samt kommuner i glesbefolkad region.

Län

För alla år har 2011 års länsindelning använts. Heby kommun bytte år 2007 från Västmanlands län till Uppsala län. I detta material tillhör Heby kommun Uppsala län samtliga år.

Mammans ålder vid barnets födelse

Mammans ålder vid barnets födelse har beräknats genom att ta mammans ålder minus barnets ålder 31 december respektive år. Variabeln har sedan grupperats i fem grupper: 24 år eller yngre, 25–29 år, 30–34 år, 35–39 år samt 40 år eller äldre.

Pappans ålder vid barnets födelse

Pappans ålder vid barnets födelse har beräknats genom att ta pappans ålder minus barnets ålder respektive år. Variabeln har sedan grupperats i fem grupper: 24 år eller yngre, 25–29 år, 30–34 år, 35–39 år samt 40 år eller äldre.

3 Statistisk bearbetning och redovisning

3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler

För att undersöka skillnaderna mellan åren 1999–2011 i andelen barn som upplever en separation och förklara vad upp- och nedgångarna beror på används logistisk regression. Den logistiska modellen är användbar när utfallsvariabeln enbart kan anta två värden. I detta fall rör det sig om barnet är med om en separation eller inte.

I alla modellerna kontrolleras för år, eftersom syftet är att jämföra skillnaden mellan åren. Sedan kontrolleras inverkan av varje faktor som vi sett påverkar risken att vara med om en separation för sig. Slutligen kontrolleras för alla faktorer samtidigt. Detta gör att de upp- och nedgångar i andelen separationer mellan åren som beror på att grupperna skiljer sig åt avseende de övriga faktorerna i modellen försvinner.

Resultaten av de logistiska modellerna presenteras i form av oddskvoter. Tolkningen av oddskvoterna ska alltid ske i jämförelse med referensgruppen, som är satt till 1. Om oddskvoten är över 1 betyder det att risken är högre och om oddskvoten är lägre än 1 betyder det att risken att separera är lägre än för referensgruppen. Referensåret är 2011.

I tabellen nedan redovisas hur många barn som ingår i analyserna respektive år och hur många av dem som varit med om en separation under året.

Antal barn 0–17 år som bor med sina ursprungliga föräldrar, antingen biologiska eller adoptivföräldrar. Totalt antal och antal som upplevt en separation under året. 1999–2011

År	Totalt antal barn	Antal barn som upplevt en separation
1999	1 460 499	48 480
2000	1 441 456	45 669
2001	1 431 617	45 736
2002	1 422 488	44 539
2003	1 417 930	43 399
2004	1 415 965	42 971
2005	1 415 161	41 301
2006	1 414 071	39 686
2007	1 420 078	40 766
2008	1 423 969	42 159
2009	1 425 307	43 936
2010	1 425 288	42 786
2011	1 428 645	41 277

3.2 Redovisningsförfaranden

Resultaten från undersökningen publiceras i rapporten Barn, föräldrar och separationer. Utvecklingen under 2000-talet. Rapporten publiceras i serien Demografiska rapporter och är tillgänglig på SCB:s webbplats och i tryckt form. Ett urval av resultaten redovisas dessutom som tabeller, diagram och texter på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

Det datamaterial som tagits fram för denna studie gallras efter statistikframställningen och något slutligt observationsregister sparas alltså inte.

4.2 Arkiveringsversioner

Ej aktuellt eftersom inga slutliga observationsregister sparas.

4.3 Erfarenheter från senaste undersökningsomgången

Ej aktuellt eftersom rapporten *Barn, föräldrar och separationer* är en engångsrapport.